

Kesit Akademi Dergisi

The Journal of Kesit Academy

ISSN: 2149 - 9225

Yıl: 1, Sayı: 2, Aralık 2015, s. 25-30

Doç. Dr. İhsan SAFİ

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü,
ihsansafi@gmail.com

FARUK NAFİZ ÇAMLİBEL'İN YASSIADA MAHKEMESİ SAVUNMASI

Özet

Şair ve yazar Faruk Nafiz Çamlıbel, 1946-1960 yılları arasında, 14 yıl Demokrat Parti İstanbul milletvekilliği yapmıştır. Onun bu uzun sayılabilecek milletvekilliği hayatı pek parlak geçmemiştir. Meclis'te fazla konuşma yapmamış, Meclis'teki faaliyetlere katılmamıştır. 1960 darbesi olunca o da diğer milletvekilleri gibi tutuklanmış ve Yassıada'ya gönderilmiştir. Faruk Nafiz Çamlıbel Yassıada'da 15 ay tutuklu kalmıştır.

13 Haziran 1960'ta nezarete atılan Faruk Nafiz Çamlıbel, Yassıada Mahkemesine savunmasını 23 Ağustos 1960'ta vermiştir. Aslı Cumhuriyet Arşivinde bulunan bu savunmada Faruk Nafiz Çamlıbel, Demokrat Parti'nin aleyhinde ifade vermiştir. Demokrat Partiye yapılan iddiaları kabul etmiş, kendisinin bunlara karşı olduğunu, engellemek için uğraştığını söylemiştir. Bu makalemizde onun böyle davranmasının sebeplerini de ortaya koymaya çalıştık.

Anahtar Kelimeler: Faruk Nafiz Çamlıbel, Demokrat Parti, Yassıada Mahkemesi, Milletvekili Edebiyatçılar.

YASSIADA COURT ASSERTION OF FARUK NAFİZ ÇAMLİBEL

Abstract

Poet and author Faruk Nafiz Çamlıbel served as a deputy for Democratic Party between the years of 1946-1960 for fourteen years. His deputyship life, which could be considered as long, did not pass so good. He never spoke in council, he did not participate any activities in council. In 1960 coup, he had been arrested like other deputies and sent to Yassıada. Çamlıbel had been kept in prison for fifteen months in Yassıada.

Faruk Nafiz Çamlıbel, who had been taken into custody in 13th June 1960, defended himself in Yassıda Court in 23rd August 1960. In this assertion, which original is in Republic Records, Çamlıbel gave statement against Democratic Party. He had recognised the claims asserted to Democratic Party and said that he was against them, struggled in order to restrain them. In this article, we tried to put forward the reasons why he had acted in that way.

Key Words: Faruk Nafiz Çamlıbel, Democratic Party, Yassıda Court, deputy men of letters.

Şair ve yazar Faruk Nafiz Çamlıbel, memuriyet hayatına öğretmenlikle başlamıştır. İlk olarak Kayseri Lisesine edebiyat öğretmeni olarak atanmış, meşhur "Han Duvarları" şiirini bu görevine giderken yazmıştır. 1924-1932 yılları arasında Ankara'da değişik liselerde öğretmenlik yapmış, bir ara Şark Vilayetleri Tetkik Cemiyeti üyesi sıfatıyla Anadolu'yu dolaşmış, bu vesileyle Anadolu'yu ve insanını tanıma imkânı bulmuştur. Bu durum onun sanatında da etkili olmuştur. Bundan sonra şiirinin asıl eksenini, Anadolu ve Anadolu insanı olmuştur. "Sanat" şiiri de adeta Memleket Edebiyatı'nın poetikası olarak kabul edilmiştir. Faruk Nafiz Çamlıbel, 1932'de tayininin çıkması üzerine İstanbul'a dönmüş ve öğretmenliğe burada devam etmiştir. 1946'ya kadar İstanbul'da çeşitli liselerde edebiyat öğretmenliği yapmıştır. Uzun süreli bu öğretmenlikten sonra siyasete atılmış ve 1946 seçimlerinde Demokrat Parti'den İstanbul milletvekili olarak Meclis'e girmiştir.

Faruk Nafiz Çamlıbel, 1935 yılında da milletvekili olmak istemiş fakat bu isteği gerçekleşmemiştir. Bunun üzerine bir hayal kırıklığı yaşamıştır. *Tatlı Sert* adlı mizahi şiirlerinden oluşan kitabındaki "Benim Namzetliğim" "Kervan İzinde" "Var Yok" ve "Dünya Değişti" gibi şiirlerinde bu durumdan işneleyici bir dille bahsetmiştir. (Birinci 1993: 20).

27 Mayıs 1960 darbesine kadar milletvekilliği yapan Faruk Nafiz Çamlıbel'in, bu süre zarfında pek parlak bir milletvekilliği hayatı olmamıştır.

Sabri Esat Siyavuşgil, onun sadece adının mebus olduğunu, kendisinin olmadığını, Faruk Nafiz'in kürsüye çıkıp konuştuğunu görmediğini ve işitmediğini söyler. (Yücebaş 1974: 210).

Faruk Nafiz Çamlıbel'in 14 yıllık bu milletvekilliği tutuklanma ile sonlanmıştır. Yassıda'da Eylül 1961'e kadar 15 ay tutuklu kalmıştır.

Faruk Nafiz Çamlıbel, Yassıda'da kaldığı süre zarfındaki intiba ve ıstıraplarını *Zindan Duvarları* isimli tamamen dörtlüklerden oluşan kitabında anlatmıştır. Kitap, 1967 yılında yayımlanmıştır. "Adadan Kıtalar" ve "Ölüm Kalım Arasında" olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. (Ölümlerle Kalım Arasında bölümü Celal Yardımcı'ya ithaf edilmiştir. Burada Ölümle Kalım Arasında I ve II diye sadece iki dörtlük vardır.) Faruk Nafiz Çamlıbel bu kitabını "Kader ve kader birliği ettiğimiz arkadaşların aziz hatırasına." diyerek Yassıda'da beraber tutuklu kaldıkları arkadaşlarına ithaf etmiştir.

Kitap, ismini “Han Duvarları”ndan esinlenerek almıştır. Zaten kitapta bu ismin geçtiği bir dördlük de vardır:

HAN DUVARLARINDAN ZİNDANA

Biz de ŞEYHOĞLU SATILMIŞ gibi çizdik duvara

Nice yıl dillere destân olacak nâmımızı.

Bu canım yurt, ona gurbet, bize zindân oldu;

Geçtiler yanyana tarihe serencâmımızı.

Kitaptaki “Davet” başlıklı dördlük, Faruk Nafiz Çamlıbel ve Demokrat Partili milletvekillerinin Yassıada’da yaşadıkları işkenceyi ve çektikleri ıstırapı gözler önüne sermektedir:

Gün doğar. Sohbetimiz yalnız ölümdür adada.

Gün batar. Uykuda rü’yamız ölümdür yalnız...

Dersiniz, böyle cehennem mi olur dünyada?

Çok değil, bir gecelik bizde misafir kalınız!

Adeta bir cehennem hayatı yaşamışlardır. Konuşulan, görülen, söylenen hep ölümdür. Böyle bir ruh hâli yaşatılmıştır onlara. Her gün ölme duygusuyla yaşamak zorunda bırakılmışlardır.

Faruk Nafiz Çamlıbel maruz kaldıkları bu muameleyi Kербela’ya benzetir. On Muharrem gibi matem tuttıklarını söyler:

YILBAŞI

KERBELÂ akşamında MARMARA ufkunda üten;

Çölü deryaya çevirmiş sel olan göz yaşımız.

Görerek kanlı bulutlarda HÜSEYN’in yüzünü,

On Muharrem gibi mâtem tutuyor yılbaşımız.

Faruk Nafiz Çamlıbel burada beraber yattıkları arkadaşlarını da Yusuf'lara benzetir:

Gece zindanda YUSUF'lar, sıralanmış, yatıyor;

Yüzlerinden okurum sapsarı rü'yâlarını;

Kimi sehpa'da görür kendini, çarmıhta kimi;

Ve ararlar yine zindandaki dünyâlarını!

13 Haziranda nezarete alınan Faruk Nafiz Çamlıbel, Yassıada sözde mahkemesine 23 Ağustos 1960 tarihinde savunmasını vermiştir. Aslı Devlet Arşivleri Müdürlüğü, Cumhuriyet Arşivinde bulunan ve ekte de metnini verdiğimiz bu savunmada, Çamlıbel'in adeta Demokrat Partili olduğunu inkâr ettiğini, kendisini onlardan değilmiş gibi göstermeye çalıştığını, hatta bir nevi Demokrat Partiyeye yapılan suçlamaları kabul ettiğini de görmekteyiz.

Faruk Nafiz Çamlıbel, Demokrat Parti'nin partizan politikalara başladığını, dikta rejimi kurduğunu, şiddet tedbirleri uyguladığını, gazetecileri tutukladığını söylemektedir. Ayrıca partisinin son zamanlardaki gidişatını beğenmediğini, yapılan bu tarz icraatların hiçbirisine katılmadığını, el kaldırmadığını, desteklemediğini de söylemektedir. Yine kendisinin parti içindeki muhalifler arasında olduğunu, gurubu toplantıya davet ettiklerini, eğer toplanabilselerdi kabinede değişiklik yapılmasını isteyeceğini söylemektedir. Yani kendisinin parti içinde muhalif bir konumda olduğunu söylemektedir.

Faruk Nafiz Çamlıbel'in partisi aleyhinde bu sözleri söylemesi, iki şekilde yorumlanabilir:

1. Gerçekten partisiyle ters düşmüş olabilir. Partisinin politikalarından rahatsız olmuş olabilir. Buradaki sözlerinde samimidir.

2. İçinde bulunduğu kötü şartların etkisiyle bunları söylemek zorunda kalmıştır. Kendisini kurtarmak için böyle sözler kullanmıştır. Burada sözlerinde samimi değildir.

Biz bunlardan ikincisinin daha doğru olduğunu düşünmekteyiz. Çünkü üç dönem milletvekilliğini yapmış olduğu bir parti hakkında bu kadar olumsuz şeyler söylemesi normal gözükmemektedir.

Nitekim yukarıda birkaç tanesini verdiğimiz *Zindan Duvarları* kitabındaki şiirlerinde arkadaşları ve partisi hakkında kötü ifadeler kullanmamıştır.

Ayrıca 1961'de Celalettin Çetin'in *Tercüman* gazetesinde kendisiyle yaptığı mülâkatta: "16 yıl D.P.'li olarak kaldınız. Bu arada onları tasvip etmediğiniz, onlara muhalefet ettiğiniz anlar olmadı mı?" şeklindeki soruya Faruk Nafiz: "Oldu, oldu ama mevcut hataların tashihi mümkündü. Bu kusurlar halka büyük çapta aksettirildi. Öte yanda büyük işlerin yapıldığı da inkâr edilemez." diye cevap vermiştir. Yani Demokrat Partiyi kötülememiştir, politikalarını eleştirmemiştir. Demokrat Parti'nin lehinde sayılabilecek ifadeler kullanmış, Demokrat Parti'nin büyük işler yaptığını söylemiştir. Devamında Celalettin Çetin kendisine bu sefer: "Peki size göre Menderes mi daha suçluydu Bayar mı?" diye bir sorunca Faruk Nafiz bu soruya da: "Vallahi ben ikisinden de çok muhabbet gördüm." şeklinde cevap vermiş ve Menderes'i kötülememiştir. Onun aleyhinde konuşmamıştır. (Yücebaş1974: s.99).

Bu cevaplar da onun zor şartlar altında böyle bir savunma vermek zorunda kaldığı tezini daha haklı çıkarmaktadır. Savunmadaki görüşlerinde samimi değildir.

Bu savunma, Faruk Nafiz Çamlıbel'in kişiliğinin bazı özelliklerini ortaya koyması bakımından da önemlidir. Her şeyi göze alıp partisini savunan bir ifade verebilirdi. Ama o böyle yapamamıştır.

KAYNAKLAR

Çamlıbel, Faruk Nafiz (1967), *Zindan Duvarları*, İstanbul: Tan Gazetesi ve Matbaası.

Birinci, Necat (1993), *Faruk Nafiz Çamlıbel*, İstanbul: Ötüken Yayıncılık.

Yücebaş, Hilmi (1974), *Faruk Nafiz Çamlıbel Bütün Cepheleriyle Hayatı Hatıraları Şiirleri*, İstanbul, Yaylacılık Matbaası.

DEVLET KESİTLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
T.C. Millî Savunma Bakanlığı

2

445

Başkan : Fazlı Östan
Üye : Vecihi Tuncuk
Üye : Süleyman Taşar
Kâtip : Kaya Dinç

Yasstada
23/P/1960

Maznun FARUK NAFİZ ÇAMLİBEL HUZUR ARIINDI, HÜVİYEYİ
FARUK NAFİZ ÇAMLİBEL: 1927 doğumlu, Süleyman Nafiz oğlu, İstanbullu,
Emekli öğretmen, sakat kasız, evli, iki çocuklu, bulunduğunu söylemekle is-
nad olunan suç anlatıldı soruldu:

1946 senesindenberi Milletvekiliyim; 13/Haziran/1960 günündenberi
nezaretteyim.

Ben aslen öğretmenim. Mebus tahsisatından ziyade kendi yazılarımla
geçinirdim. Partizan politika başladığı günd en itibaren yazılarımı kes-
tim ve onun dışın da kaldım. Hatta öndümüzde yapılması melhuz seçimlere
girmemek kararında idim. Ben iktidarın dikta rejimi kurmasına gruptaki
faaliyetlerle veya her hangi bir suretle rey vermek ve tavvibdebulun-
mak şeklinde yardımcı olup iştirak etmedim. Esasen Anayasanın ihlâli
suretiyle dikta rejiminin kurulması gibi hukuk mevzeleri benim mevzu-
umun dışında idi. Masmafih ben şiddet tedbirlerinin aleyhinde bulun-
lar arasında idim. Nitekim gazetecilerin affedilmesi meselesinde tegeb
büde bulunmuştum. O günün gazeteleri benim ankete verdiğim cevapda ya-
sarlar hakkındaki affın lehinde tecelli ettiğinden bahsetmişlerdi.

Son zamanlarda iktidarın gidişini beğenmeyen Milletvekili a-ka-
daşlarla birlikte 24/5/1960 tarihinde gurubu toplantıya davet edenler
arasındayım. Bu toplantıda müzakere açıl saıdı biz hazırladığımız 25/
5/1960 tarihli taktirle kabinde değişiklikler isteyecaktik. Bununla
hükümetin yürüyüşünü beğenmediğimizi fiilen tevsik etmiş durumdayım
Fakat gurupda müzakere açılmadığı için biz im hazırladığımız taktir
tabakkuk safhasına girmedi. Hatta bu selâhiyetler kanununun meclise gel-
mesini önlemek için evvelâ gurupda konuşulmasını teklif edenler ara-
sındayım bununla belki maksadımızı idare edenlere ve iktidara anla-
tırıs şehabına düşmüştük ama buna da imkân bulamadık. Maksatlarla ter-
tip edilen Çankaya veya başvekâletteki ziyafetlerin hiç birisine git-
medim. dedi başka diyeceği olmadığını beyan etmesi üzerine alınan
ifadesi okundu ve imsa edildi; 23/P/1960

Başkan

Üye

Üye

Kâtip

Maznun

Faruk N. Çamlıbel

070 08 1 2 1

171